

zahtev treba iskati v drugačnem tipu konservativizma od »boljševističnega«. Ne govorim samo o nič kaj pluralističnih zahtevah po vzgoji v duhu »krščanskega etosa«, ampak o vseh mogočih »humanističnih« konceptih, o poudarjanju vzgajanja osebnosti, ki da naj bi bilo v prejšnjem režimu odsotno. Neredko je v teh zahtevah mogoče videti nostalgijo za takšno šolo, kakršna naj bi obstajala v neki mistificirani preteklosti, ali preprosto tudi stisko spričo zamajane socialne gotovosti in relativizacije morale v nenadoma legitimnem pluralizmu. Ne nazadnje v teh bolj ali manj iracionalnih klicih k vzgoji zazveni ideološka poanta stopnjevanje nacionalne zavezi, ki nalaga šoli proizvodnjo »pravih Slovencev«.¹⁸

EKSKURZ

Od strpnosti do spora med državo in cerkvijo

Številni slovenski politični spori, ojačeni zdaj z dejanskimi zdaj sfabriciranimi aferami, se vendarle, če jih opazujemo z vsaj nekaj skeptične distance, lahko zdijo komični in provincialni. Toda vsaj en spor se zdi, kot da bi bil nadvse resen. Tisto, kar temu sporu daje videz resnosti, je njegovo ideološko jedro, ki vsebuje »nekaj več« kot samo politiko, čeprav se zapleta ravno v sferi političnega. Govorimo seveda o sporu med državo in katoliško cerkvijo, pri tem pa vsi problemi, ki so sestavina tega spora, nimajo enake teže. Očitno je namreč, da med vsemi vprašanji, ki jih je, med drugimi, obravnavala tudi mešana krovnna državno-cerkvena komisija, kot daleč najbolj konflikten izstopa problem razmerja med cerkvijo in državno javno šolo. Zanimivo je, da se je konfliktnost tega problema najprej izrazila šele po kakšnih petih letih od začetka šolskih sprememb.

To pa pomeni, da ima spor tako neko svojo zgodovino kot tudi sociološki ter ideološki in politični okvir. Ne nazadnje tudi po zaslugi razvoja teorije vzgoje in izobraževanje, ki se je odvil začenši s kritičnih izhodišč v zgodnjih osemdesetih, se je šolski sistem, namesto z razpadom ali kakšno revolucijo, soočil z evolutivnim konceptom postopne prenove in prilagajanja. V tem kontekstu so se seveda med drugim postavile tudi dileme glede na praznino, ki jo je v po-

¹⁸ Tako je npr. pokojni Janez Svetina, ki se je v slovensko pedagoško zgodovino zapisal z vrsto pogošnih moralističnih spisov o šolstvu (npr. *Slovenska šola za novo tisočletje*, Radovljica 1990), na enem od svojih razsvetljujočih predavanj menil, da se mora šola boriti predvsem proti barbarstvu - v imenu visoke kulture kajpada. Za poglobitve fenomene tega »barbarstva« pa je razglasil rock glasbo in seksualno razuzdanost. Seveda bi ta boj proti »barbarstvu v šoli« slovenski narod dvignil na raven etične kategorije!